

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 161/08-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. mája 2008 predbežne prerokoval sťažnosť S. P., L., zastúpeného advokátom JUDr. P. P., P., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť S. P. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. júna 2007 doručená sťažnosť S. P., L. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. P.,

P., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Stará Ľubovňa (ďalej len „okresný súd“) v konaní o náhradu škody uznesením sp. zn. 6 C 61/97 z 25. januára 2007 o opakovaných námietkach miestnej nepríslušnosti tohto súdu zo strany právneho predchodcu sťažovateľa rozhodol tak, že na konanie je príslušný okresný súd. Na základe sťažovateľom podaného odvolania krajský súd uznesením sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007 potvrdil označené uznesenie prvostupňového súdu.

Podľa vyjadrenia sťažovateľa krajský súd rozhodnutie odôvodnil tým, že žaloba bola podaná okresnému súdu, *„ktorý si miestnu príslušnosť založil“*. Sťažovateľ v tejto súvislosti namieta, že *„miestnu príslušnosť si nezakladá súd sám, ale túto miestnu príslušnosť zakladá zákon, konkrétne Občiansky súdny poriadok“*. Podľa názoru sťažovateľa *„zákon teda jednoznačne určuje, ktorý súd je miestne príslušný vec prejednať a rozhodnúť. V predmetnej veci to je jednoznačne Okresný súd v Prešove.“*

Všeobecným súdom pôvodného odporcu je Okresný súd v Prešove z dôvodu, že pôvodný odporca mal bydlisko v D., okres Prešov.

Aj pri určovaní miestnej príslušnosti na základe ust. § 87 OSP - príslušnosť daná na výber, keď navrhovateľ môže podať žalobu aj na iný súd ako je všeobecný súd odporcu, je jednoznačne podľa ust. § 87 písm. b) OSP miestne príslušným súdom Okresný súd v Prešove, nakoľko navrhovateľom tvrdené miesto škody je les v katastrálnom území Z., okres Prešov.

OSP teda jednoznačne určuje miestnu príslušnosť tak, že miestne príslušným súdom je Okresný súd Prešov“.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti argumentuje tým, že okresný súd *„nemá žiadny vzťah ani k predmetu konania, ani k účastníkom konania. Navrhovateľ bol v žalobe označený ako V., štátny podnik K., lesný odštepňový závod P. Sídlo navrhovateľa teda bolo v K. a jeho*

odštepny závod v P. Pôvodný odporca mal bydlisko v P. a ku škode došlo v okrese P.“. Z uvedených dôvodov podanie žaloby okresnému súdu sťažovateľ považuje za účelové a za účelový považuje aj postup okresného súdu, ktorý aj napriek tomu, že miestne príslušný vo veci nebol a o tejto skutočnosti vedel, vec nepostúpil príslušnému súdu.

Sťažovateľ je toho názoru, že „nie je možné založiť miestnu príslušnosť na základe výberu súdu účastníkom samotným, nakoľko iba zákon môže určiť túto miestnu príslušnosť“.

Právny názor krajského súdu uvedený v odôvodnení napadnutého uznesenia, podľa ktorého právny predchodca žalovaných neb. J. P. (ďalej len „právny predchodca žalovaných“) vzniesol námietku nepríslušnosti, s ktorou sa však súd prvého stupňa nezaoberal, a preto vykonaným dokazovaním založil miestnu príslušnosť, sťažovateľ považuje za nezákonný tvrdiac, že *„miestna príslušnosť sa nezakladá ani súdom, ani vykonaním dokazovania, ale iba zákonom“.*

Sťažovateľ namieta, že okresný súd od začatia konania (žaloba bola podaná 27. februára 1997) vedel, že nie je príslušným vo veci konať, odmietol však vec postúpiť Okresnému súdu Prešov z dôvodu, že odporca údajne nevzniesol námietku miestnej nepríslušnosti na prvom pojednávaní 23. apríla 1997. Podľa tvrdenia sťažovateľa pôvodný odporca riadne a včas námietku miestnej nepríslušnosti vzniesol a okresný súd mal povinnosť aj bez tejto námietky vec postúpiť, pretože od začatia konania vedel, že nie je príslušným vo veci konať.

Sťažovateľ je toho názoru, že *„nedostatok miestnej príslušnosti súdu prvého stupňa teda jednoznačne má za následok porušenie práva na zákonného sudcu, práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces“.* Uznesenie krajského súdu sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007 potvrdzujúce miestnu príslušnosť okresného súdu vo veci sťažovateľ považuje za protiprávne a nepreskúmateľné.

V súvislosti s uvedeným sťažovateľ žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007, zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007 a vec vrátil na ďalšie konanie, ako aj priznal mu náhradu trov konania v zatiaľ nevyčíslenej sume.

II.

Ústavný súd pred predbežným prerokovaním sťažnosti požiadal predsedu krajského súdu o vyjadrenie k sťažnosti. Vyjadrenie bolo ústavnému súdu doručené 17. marca 2008. Predseda krajského súdu v ňom okrem iného uviedol:

„Občiansky súdny poriadok dbá na to, aby súdne konanie prebiehalo podľa presne stanovených pravidiel, ktorých dodržiavanie je predpokladom toho, aby konanie mohlo prebehnúť a súd mohol vydať rozhodnutie. Takýmito predpokladmi sú procesné podmienky konania. Medzi odstrániteľné nedostatky podmienok konania patrí nedostatok príslušnosti súdu (vecnej, miestnej). Odstrániteľné nedostatky teda majú tie dôsledky, že súd sa musí pokúsiť tieto nedostatky v súčinnosti s účastníkmi odstrániť.

V prípade namietanej miestnej nepríslušnosti Okresného súdu v Starej Ľubovni vo veci konať, odvolací súd poukazuje na citované ustanovenia § 105 O. s. p. Je pravdou, že predmetom konania je náhrada škody a v danom prípade je daná všeobecná miestna príslušnosť vyplývajúca z ustanovenia § 85 ods. 1 O. s. p., ale popri všeobecnom súde žalovaného je na konanie príslušný aj súd, v obvode ktorého došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá právo na náhradu škody (§ 87 písm. b/ O. s. p.). Žaloba však bola podaná na Okresný súd v Starej Ľubovni, ktorý si miestnu príslušnosť založil.

Odvolací súd neuznal odvolanie žalovaných za dôvodné. takýmto postupom nedochádza k porušeniu zákonného práva účastníka na zákonného sudcu, ani práva na spravodlivý súdny proces. Je pravdou, že právny predchodca žalovaných neb. J. P. vzniesol námietku nepríslušnosti na súde dňa 11. 8. 1998. Touto námietkou sa však súd prvého stupňa nezaoberal, a preto vykonaným dokazovaním založil miestnu príslušnosť. Nedostatok miestnej príslušnosti súdu prvého stupňa nemá za následok porušenie práva na súdnu

ochranu, ani práva na spravodlivý súdny proces tak, ako na to poukazuje právny zástupca žalovaných.

K námietke týkajúcej sa nevedomosti žalovaného o predmete sporu odvolací súd poukazuje na to, že toto tvrdenie považuje za účelové a subjektívne. Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že žalovaný bol priestupkovo riešený zo spáchania priestupku za neoprávnený výrub a odvoz drevnej hmoty v množstve 41,05 m³ z dielca 337 kat. ú. Z. Rozhodnutím Lesného úradu P. (v spise na č. l. 52) zo dňa 8. 8. 1995 s právoplatnosťou od 28. 8. 1995 bol uznaný zo spáchania priestupku, za čo mu bola uložená pokuta vo výške 10 000,- Sk. Navyiac žalovaný bol vypočúvaný aj v trestnom konaní k skutočnostiam, týkajúcim sa výrubu drevnej hmoty. Toto tvrdenie preto odvolací súd nepovažoval za opodstatnené.

Naviac žalovaný sa zúčastnil pojednávania na Okresnom súde v Starej Ľubovni dňa 23. 4. 1997 a za účasti právnej zástupkyne žalobcu navrhol mimosúdne riešenie, opätovne na mieste samom určiť hranicu so zodpovednými pracovníkmi. Bol ochotný sa dohodnúť. Z tohto dôvodu preto odvolací súd nepovažoval odvolanie žalovaných za dôvodné.

Napadnuté uznesenie potvrdil ako správne (§ 219 O. s. p.). Je v záujme hospodárnosti konania, aby vo veci pokračoval Okresný súd v Starej Ľubovni vzhľadom na rozsiahle vykonané dokazovanie vrátane znaleckého dokazovania. Vykonaným dokazovaním súdom prvého stupňa a samotným konaním vo veci bol nedostatok miestnej nepríslušnosti zhojený.“

Ústavný súd zaslal vyjadrenie predsedu krajského súdu právnemu zástupcovi sťažovateľa na zaujatie stanoviska. Právny zástupca sťažovateľa prípisom doručeným ústavnému súdu 7. apríla 2008 okrem iného uviedol, že „*trvám aj napriek tam uvedeným dôvodom na tom, že o veci koná miestne nepríslušný súd a vzhľadom na okolnosti tohto konkrétneho prípadu nemohlo dôjsť k založeniu si miestnej príslušnosti Okresným súdom v Starej Ľubovni zákonným spôsobom, či na základe zákona*“. Sťažnosť podanú ústavnému súdu v celom rozsahu považuje za dôvodnú zotrúvajúc na skutočnostiach, ktoré sú jej obsahom.

III.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu poskytnutie ochrany konkrétnemu právu alebo slobode v konaní pred ústavným súdom v zásade nie je prípustné, pokiaľ ten, kto má v úmysle sa jej dovolať, najprv nevyčerpal všetky účinné opravné prostriedky, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecným súdom (IV. ÚS 201/04). Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd, tak ako sú uvedené v druhej hlave ústavy, totiž nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (napr. I. ÚS 42/00).

V okolnostiach prípadu namietaným uznesením sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007 krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu sp. zn. 6 C 61/97 z 25. januára 2007,

v ktorom uviedol, že na konanie o náhradu škody proti sťažovateľovi (a ostatným žalovaným) je príslušný okresný súd.

Podstata sťažovateľových námietok spočíva v tom, že sa okresný súd ani krajský súd nevysporiadali s jeho námietkami, podľa ktorých nie je okresný súd miestne príslušný na prerokovanie a rozhodnutie jeho občianskoprávnej veci, ale miestne príslušným je Okresný súd Prešov. Nedostatok miestnej príslušnosti súdu prvého stupňa podľa sťažovateľa *„teda jednoznačne má za následok porušenie práva na zákonného sudcu, práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces“*.

Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavnoprosných princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

Ústava základné právo na zákonného sudcu upravuje v čl. 48 ods. 1, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi; príslušnosť súdu ustanoví zákon. Zákom, na ktorý sa v citovanom článku ústavy odkazuje, je zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších prepisov (ďalej aj „OSP“). Občiansky súdny poriadok ustanovuje, ktorý súd je vecne, miestne a funkčne príslušný na prerokovanie veci, čo je prvým predpokladom pre určenie zákonného sudcu, keďže označené základné právo sa výslovne spája s osobou sudcu, nie so súdom. Postavenie zákonného sudcu ako osoby, ktorá má o veci rozhodnúť, je späté so sústavou súdov, ktorú upravuje zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v okolnostiach prípadu zákon č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov platný v čase začatia konania o návrhu, t. j. 27. februára 1997). So sústavou súdov priamo súvisí aj príslušnosť súdu o veci rozhodnúť upravená Občianskym súdnym poriadkom, a tým aj osoba zákonného sudcu, za ktorého treba pokladať sudcu určeného v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu (I. ÚS 52/97, II. ÚS 87/01, III. ÚS 116/06). Nevyhnutným

predpokladom na to, aby účastník konania nebol odňatý svojmu zákonnému sudcovi, je rozhodovanie o jeho veci tým súdom, ktorý je podľa zákona (Občiansky súdny poriadok) na rozhodovanie o nej vecne, miestne i funkčne príslušný.

Zákon, ktorý upravuje príslušnosť súdu priamo, je nevyhnutné uplatňovať aj pri rozhodovaní o určení súdu príslušného na konanie v konkrétnej veci. Inak môže dôjsť k jej prerokovaniu súdom nepríslušným, čo je v konečnom dôsledku porušením základného práva účastníka konania nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Rozhodnutím súdu o príslušnosti súdu iného nesmie byť teda účastník konania v konkrétnej veci odňatý svojmu zákonnému sudcovi.

Príslušnosť súdu ustanovuje zákon, ktorý nepriamo určuje aj osobu zákonného sudcu. Podľa § 11 ods. 1 OSP konanie sa uskutočňuje na tom súde, ktorý je vecne a miestne príslušný. Pre určenie vecnej a miestnej príslušnosti sú až do skončenia konania rozhodné okolnosti, ktoré tu existujú (sú) v čase začatia konania a trvajú až do jeho skončenia. Uvedené ustanovenie vyjadruje zásadu *perpetuatio fori* spočívajúcu v trvaní súdnej príslušnosti určenej až do skončenia konania bez ohľadu na neskoršie zmeny okolností, ktoré sú inak pre určenie príslušnosti rozhodné; výnimky z tejto zásady upravuje zákon, napr. v § 12 OSP.

Podľa § 84 OSP na konanie je príslušný všeobecný súd účastníka, proti ktorému návrh smeruje (odporca), ak nie je ustanovené inak.

Podľa § 85 ods. 1 OSP všeobecným súdom občana je súd, v obvode ktorého má občan bydlisko, a ak nemá bydlisko, súd, v obvode ktorého sa zdržuje.

Podľa § 87 písm. b) OSP popri všeobecnom súde odporcu je na konanie príslušný aj súd, v obvode ktorého došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá právo na náhradu škody.

V danom prípade okresný súd rozhodol, že je príslušný na konanie vo veci navrhovateľa o náhradu škody proti žalovaným (sťažovateľ vystupuje v predmetnom konaní

ako žalovaný v treťom rade), a to aj napriek tomu, že uznal, že všeobecným súdom právneho predchodcu žalovaných v čase začatia konania bol Okresný súd Prešov, pričom tento súd bol miestne príslušný aj podľa skutočnosti, ktorá zakladala právo na náhradu škody.

Na základe odvolania žalovaných krajský súd, ako vyplýva z jeho uznesenia sp. zn. 4 Co 14/2007 z 27. apríla 2007, potvrdil rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne s poukazom na to, že je v záujme hospodárnosti konania, aby vo veci pokračoval okresný súd predovšetkým s ohľadom na už vykonané rozsiahle dokazovanie vrátane znaleckého dokazovania.

Podľa názoru ústavného súdu ak sa účastník konania na rozdiel od súdu (ako to je v danom prípade) domnieva, že o jeho veci koná miestne nepríslušný súd, a teda z tohto dôvodu je odňatý svojmu zákonnému sudcovi, je na ňom, aby námietku porušenia ústavnej ochrany vyplývajúcu z ústavnoproceného princípu o zákonnom sudcovi (čl. 48 ods. 1 ústavy) uplatnil na všeobecnom súde podaním mimoriadneho opravného prostriedku - dovolania podľa § 237 písm. g) OSP.

Podľa § 237 písm. g) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Z citovaného zákonného ustanovenia podľa názoru ústavného súdu vyplýva, že dôvodom opravných prostriedkov v občianskom súdnom konaní je aj to, že súd nebol správne obsadený. V tejto súvislosti ústavný súd už judikoval, že „ako jeden z dôvodov dovolania je v zmysle § 237 písm. g) OSP aj prípad, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát“ (IV. ÚS 201/04). Súd pritom nie je správne obsadený, ak vo veci nerozhoduje zákonný sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a je určený rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prerokovávanej veci (IV. ÚS 64/02, I. ÚS 126/03).

Ústavný súd poukazuje na to, že prax všeobecných súdov už akceptuje skutočný zmysel práva na zákonného sudcu ako procesnej garancie, ktorej porušenie sa môže a musí preskúmať aj v mimoinštančných aj v opravných konaniach. Relevanciu nesprávneho obsadenia súdu ako dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. g) OSP potvrdil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), ktorý v uznesení sp. zn. 4 Cdo 1/98 z 28. januára 1998 (Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, rok 1999, č. 99) naznačil nevyhnutnosť skúmania správneho obsadenia súdu aj z hľadiska zákonného sudcu (podobne aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obdo 13/2001 z 18. marca 2002).

Ústavný súd preto zdôraznil, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi, postupov a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy) dôvodom i na podanie dovolania [podľa § 237 písm. g) OSP (IV. ÚS 26/04, IV. ÚS 201/04)].

Z uvedeného vyplýva, že medzi namietaným nedostatkom postupu krajského súdu v konaní sp. zn. 4 Co 14/2007 a jeho uznesenia z 27. apríla 2007 a nesprávnym obsadením súdu z hľadiska § 237 písm. g) OSP nie je taká absencia súvislosti, ktorá by vylučovala uplatnenie tejto námietky ako dovolacieho dôvodu, a tým vylúčila právomoc dovolacieho súdu. Posúdenie tejto námietky ústavným súdom v situácii, keď sa sťažovateľ ešte neobrátil na príslušný dovolací súd, t. j. nepodal dovolanie, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov.

Ústavný súd vychádzajúc z týchto právnych záverov a skutkového stavu opísaného sťažovateľom preto jeho sťažnosť odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to aj v rozsahu namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (podobne aj IV. ÚS 40/02, IV. ÚS 181/03).

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. mája 2008